

Het politieke nut van linzen

**Discussietekst over het verband tussen economische initiatieven en politieke
verandering**

Voko

1998

Dit artikel probeert tegen 2 uitersten/cliche's in te gaan: enerzijds bewust concumeren of alternatieve leef- en werkwijzen uitproberen zonder nog politiek actief te zijn en anderzijds enkel bezig zijn met politieke actie en verandering en ondertussen gewoon leven en consumeren zonder te veel op principes te letten. "Over het politieke nut van linzen" wil aantonen dat juist de samenwerking tussen "politieke" en "economische" projecten een meerwaarde kan zijn voor een radicale beweging.

De tekst van het artikel uit 1998 is zonder veranderingen weergegeven. Voor een goed begrip van het artikel: het VOKO is een onderdeel van het Anarchistisch Centrum dat in de beginjaren (vanaf 1993) vooral een economisch project was, het artikel is geschreven op het moment dat de situatie totaal veranderd was: het merendeel van de groepen die toen bij het Anarchistisch Centrum zaten waren actiegroepen.

Het laatste jaar is de aandacht binnen het Anarchistisch Centrum voor de economische werkgroepen en meer algemeen voor ideeën als economische zelfvoorziening of een economie in eigen beheer serieus vermindert. Terwijl er een paar jaren geleden nog hevig werd gediscussieerd over welk alternatief economisch model we wilden met het Anarchistisch Centrum en sommige mensen het ook nog de moeite vonden om daarover in deze nieuwsbrief een artikel te schrijven, hoor je nu enkel nog eens een smalend grapje over lang vervlogen 'hippie-tijden'.

Die verminderende belangstelling is alleszins niet te wijten aan te weinig respons. De laatste vijf jaren zijn er in heel West-Europa veel alternatieve kleinschalige economische projecten opgestart buiten de al bestaande alternatieve sektor ontstaan in in de jaren zeventig. In Vlaanderen hebben er al zeker meer dan duizend mensen een voedselabonnement, in Nederland ligt dit aantal al rond de 15 000, ook in andere Europese landen is deze vorm van 'community-supported agriculture' bekend. Lets-systemen zijn ook al aardig ingeburgerd. Alhoewel sommige verschrompeld zijn tot zeer kleinschalige hobbyclubjes zijn er ook verschillende die al serieus uitgegroeid zijn.

Daarnaast zijn er ook in andere sectoren projecten opgestart : gedeelde auto's, bedrijven in eigen beheer en wonen in eigen beheer (een goed vb van deze laatste twee is het Engelse 'Radical Routes' netwerk),... Enfin, allemaal voorbeelden om u erop te wijzen dat het misschien meer aan de werking en ideeën van het AC ligt waarom onze hooggestemde economische idealen ergens tegen onze aardkloot gebotst zijn dan aan het gebrek aan respons bij de massa.

In dit artikel wil ik argumenten geven waarom ik het Anarchistisch Centrum als een politiek-economisch project zie waar zowel actiegroepen als economische projecten een plaats hebben en waar er dus ook over beide een (strategie)discussie gehouden wordt.

Politieke en economische projecten kunnen elkaar op verschillende manieren versterken en aanvullen. Doordat zij in hetzelfde netwerk zitten, zorgt het formele (vergaderingen, afspraken ...) en het informele contact er voor dat de economische initiatieven niet verworden tot een soort van alternatieve middenstand die behalve met eigen zaken niet veel meer bezig is met politiek. Dit gevaar is zeker niet denkbeeldig, denk maar aan de vele alternatieve bedrijven die met veel politieke idealen werden opgericht maar waarvan 10 jaar later enkel nog het bedrijf zelf overschiet.

Het bestaan van anarchistische economische projecten naast de vele andere alternatieve projecten kan ook misschien anarchistische standpunten over dit soort projecten verduidelijken : dat énkél economische initiatieven nooit tot een radicale verandering van onze maatschappij zullen leiden en dat politieke actie en het in vraag stellen van machtsconcentraties en eigendomsverhoudingen onvermijdelijk zijn. Het zal bvb niet door het overal opduiken van VOKO's zijn dat een voedingsmultinational als Cargill zal verdwijnen. De waarde van economische projecten ligt hem op andere vlakken.

Aktievoeren is een zeer fluktuierend iets, vooral actiegroepen en de thema's waarrond ze werken komen en gaan soms heel snel. Daarbij komt dat akties soms stresserend kunnen zijn en sommige individuen af en toe eens een tijdje willen mee stoppen. Het bestaan van economische projecten (waar een regelmatige werkwijze dikwijls vereist is) binnen hetzelfde netwerk kan helpen om toch voor continuïteit te zorgen doordat mensen met elkaar blijven samenwerken (denk hierbij maar aan het wereldwinkelmanmodel) zodat de 'ups en downs' van

het aktievoeren wat worden aangavuld.

Economische projecten kunnen ook een concreet beeld geven van de 'utopie' waar we voor staan (met natuurlijk altijd de beperking dat die initiatieven in onze huidige maatschappij plaatsvinden). Dit is des te belangrijker omdat zeer veel mensen niet echt geïnteresseerd zijn in theorieën of ideologische beschouwingen over de toekomstige anarchistische samenleving. In onze kringen zitten er misschien nog relatief veel personen daarover te tobben maar voor de meeste mensen is dit bijzonder ver van hun bed en economische projecten kunnen helpen om deze ideeën direkt aanschouwelijk te maken. Bovendien valt er ook veel van te leren, niet alleen i.v.m. dat verre ideaal maar ook i.v.m. de strategie om die verandering te bekomen. Ik denk bvb dat er veel mensen toch hun ideeën over zelfvoorziening en werk in eigen beheer veranderd hebben na de ervaringen van de laatste 5 jaar. Stel dat er een systeem van inkomensverdeling of een soort van solidariteitskas tussen joblozen en – hebbenden zou opgestart worden om de ongelijkheid tussen die groepen en die tussen de 'jobbers' onderling te verminderen, dan zouden we wel het één en het ander meemaken ondanks de één heid achter de oeroude socialistische slogan : werken naar vermogen, opbrengst naar behoefte.

Volgens mij kunnen door een politiek én economisch Anarchistisch Centrum ook een grotere en vooral diversere groep mensen aangesproken worden. Veel mensen vinden aktie voeren te stresserend en niets voor hun persoonlijkheid maar die mensen kunnen misschien wel geïnteresseerd zijn om mee te werken in een economisch initiatief. En daar wordt er niet meteen aan confronterende politiek gedaan zoals bij akties maar er wordt wel degelijk aan politiek gedaan, zij het een andere politiek, meer over de alledaagse realiteit (vb voedsel) van ieder zijn eigen leefwereld. En zoals ik hiervoor al gezegd heb, doordat zij in hetzelfde netwerk zitten kunnen ze door direkt contact overtuigd raken van elkaars politiek nut.

Nu is het ook niet omdat op macro-schaal een alternatief projekt (in omzetcijfers) niet veel voorstelt dat die projecten daarom niet economisch zinvol zijn. Die redenering lijkt mij een variant op de parlementair-democratische werkelijkheid: eerst moeten er nog een paar miljoen kiezers voor dezelfde ideeën/partijen stemmen voor ik iets aan mijn leefwereld mag veranderen. Economische projecten kunnen op kleine schaal voor iemands persoonlijk leven economisch zinvol zijn. Niet iedereen wil tot de Grote Revolutie wachten om het leven te leiden dat zij/hij wil. Om verschillende ethische redenen of gewoon voor het plezier willen sommigen nu al hun leven veranderen. Voor iemand die niet het geluk heeft om een job te vinden voor het werk dat zij/hij graag doet, kan een project in eigen beheer een stuk ideaal in de praktijk betekenen. Iemand die geen trein of eigen auto kan betalen, heeft aan een systeem van gedeelde auto's een betekenisvol alternatief. Voor iemand die veel afweet van wat multinationals en supermarkketens allemaal uitspoken met pesticiden en insecticiden en het belangrijk vindt dat er op dit vlak iets verandert in zijn eigen leven, is iets als het VOKO een betaalbare oplossing. Voor iemand die niet het "geluk" heeft geld mee te krijgen van zijn/haar ouders of veel te verdienen, kan een samen aangekocht of samen opgeknapt huis een grote verbetering zijn.

Tenslotte is er nog een laatste argument dat vooral op het Anarchistisch Centrum zelf slaat. Als er één ding is waar ik me na verschillende jaren aktief te zijn binnen de anarchistische beweging kan aan ergeren is het wel de wisselvalligheid. Ik heb al zeer veel campagnes en thema's de revue zien passeren die na "snelle consumptie" verdwijnen terwijl de aandacht alweer naar iets nieuws gaat. Anarchisten worden blijkbaar altijd weer verleid door het magische gevoel om samen iets nieuws te beginnen maar de "sleur" (zoals dat genoemd wordt) om zo een projekt voortdurend op te bouwen en te verbeteren is iets minder bekoorlijk. In die vijf jaar dat het Anarchistisch Centrum bestaat, hebben heel wat mensen ervaring opgedaan rond economische projecten. En die ervaring kan positief of negatief zijn maar het belangrijkste, lijkt mij, is dat we de problemen en moeilijkheden oplossen en verderdoen en niet zomaar de problemen gewoon opzij schuiven (d.i. concluderen dat er geen plaats is voor economische projecten in het AC). Het zou niet alleen inspirerend zijn om te weten dat wij met het Anarchistisch Centrum ook iets op lange termijn kunnen uitbouwen, ook voor de rest van de anarchistische beweging ten lande lijkt mij dit van belang. Want wie weet krijgen ook andere projecten in andere steden met dezelfde problemen te maken als het Anarchistisch Centrum. Bovendien is het ook belangrijk dat er nu weer

wat leven komt in de economische projekten want anders heeft over een paar jaar iedereen een eigen auto,
eigen huis, eigen job,...
(H.R.)

nl.anarchistlibraries.net

Voko
Het politieke nut van linzen
Discussietekst over het verband tussen economische initiatieven en politieke verandering
1998

www.anarchie.be

a-bieb.nl